

คุณธรรม ๑๒ ประการ โรงเรียนปัญญาเด่น : จาคะ

จาคะ แปลว่า ความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อ การแบ่งปัน มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า ทาน และ บริจาค จาคะ โดยรวมแล้วหมายถึงการสละสิ่งของและความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผล ตอบแทนและกระทำด้วยใจอันบริสุทธิ์ที่เปี่ยมไปด้วยความรักความเต็มใจที่จะมอบให้ผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ เวลา กำลังกาย การยกโทษให้อภัย โดยความหมายของคำว่า จาคะ นั้นจะตรงกันข้ามกับ ความโลภ ความเห็นแก่ตัว ความตระหนี่ถี่เหนียว ความใจแคบ เป็นต้น

การให้ ของเราในบางครั้งอาจเป็นการให้ด้วยใจที่ปราศจากความแบ่งปัน ความเอื้อเฟื้อเพื่อแผ่ ยกตัวอย่างเช่น ให้โดยหวังผลตอบแทน หรือ การให้รางวัลหากผู้รับทำตามสัญญาที่ตกลงไว้ ซึ่งถ้าเราเปรียบเทียบการให้ในลักษณะดังกล่าวกับ จาคะ เราจะรู้สึกและเห็น ได้อย่างชัดเจนว่า จาคะ เป็นการให้ที่ยิ่งใหญ่ การเลิกความคิดที่ไม่ดีทั้งหลายที่เป็นตัวขัดขวางการมีจิตใจเอื้อเฟื้อ อารมณ์ต่อผู้อื่น ก็ถือว่าเป็น จาคะ ยกตัวอย่างเช่น ความใจแคบและการไม่อภัย หากเราสามารถทำได้นั้นก็ถือว่า เราได้ให้รางวัลกับตัวเองด้วยเช่นกัน

จาคะเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่สำคัญ นำไปสู่ สติ สมาธิ ปัญญา (ไตรสิกขา) จิตที่เกิดขึ้นจากความเอื้อเฟื้อเพื่อแผ่ นั้นย่อมก่อให้เกิดความมุนะและแรงจูงใจมากกว่า จิตที่มุ่งหวังเพียงแต่จะ ได้รับผลตอบแทนจากสิ่งที่ตนกระทำ นอกจากนั้นแล้ว จาคะยังเป็นหนึ่งใน ๕ คุณลักษณะที่ต้องได้รับการฝึกฝนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติธรรมในขั้นที่สูงกว่า (โศดาบัน) อันได้แก่ ศรัทธา สติ สุตตะ (ความรู้) จาคะ และ ปัญญา

พระอาจารย์ปสนุโน ได้กล่าวไว้ในหนังสือว่า จาคะ สามารถพัฒนาได้หลายระดับและหลายหนทาง การช่วยเหลือผู้อื่นเป็นหนทางของการพัฒนาตนเพื่อก้าวข้ามความรู้สึกที่เป็นเจ้าข้าเจ้าของ ตัวฉัน ของฉัน ซึ่งบ่อยครั้งความรู้สึกดังกล่าวส่งผลให้เราเกิดความไม่สบายใจหรือรู้สึกถูกคุกคาม การยกโทษให้อภัยเป็นเรื่องที่ยากกว่าการให้ด้วยสิ่งของและวัตถุต่างๆ การให้ที่สูงที่สุดคือการให้ธรรม การให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน หรือที่เรียกว่า ธรรมทาน ดังที่หลวงพ่อบุชา ท่านได้กล่าวว่า “ ในฐานะพ่อแม่ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและอยู่ในศีลธรรมให้เด็ก ๆ ได้เห็นก็เพียงพอแล้ว เด็ก ๆ จะมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับผู้ปกครองเสียเป็นส่วนใหญ่ เปรียบได้กับเถาวัลย์หรือเครือไม้ที่เจริญเติบโตและมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะรูปร่างไปตามต้นไม้มันที่อยู่ใกล้ที่สุด ” เมื่อเรานึกถึงบุคคลที่เราชื่นชมเป็นแบบอย่างในชีวิตของเรา หรือคนที่ทำให้เรารู้สึกสบายใจไม่ว่าเราจะรู้สึกตัวเรานั้นผิดหรือแ่ขนาดไหน จะเห็นได้ว่ามันไม่มีความเกี่ยวข้องกันเลยว่าเขาขับรถยี่ห้ออะไร เขาไปเที่ยวที่ไหนในวันหยุด เขามีชีวิตที่หรูหราสะดวกสบายกว่าเราเพียงใด แต่เราจะนึกถึงเขาในเรื่อง ความจริงใจ ความซื่อสัตย์ ความน่าเชื่อถือความเมตตาและความอดทนของเขาที่มีต่อเรา พระอาจารย์ปสนุโน กล่าวว่า “ การเป็นผู้รู้จักให้ การแบ่งปันเป็นเรื่องที่ไม่เกินความสามารถของผู้ใดเลย การทำให้ตัวเองและผู้อื่นเกิดความสุขและลดความทุกข์ เป็นของขวัญอันมีค่าที่เราควรหยิบยื่นให้แก่กัน ”

คุณธรรม ๑๒ ประการ โรงเรียนปัญญาเด่น : จาคะ

หากเรารู้จักชมเชยและให้กำลังใจเด็ก ๆ เมื่อเขาแสดงพฤติกรรมของการเป็นผู้ให้ที่ดี รู้จักแบ่งปันผู้อื่น เมื่อพวกเขาโตขึ้นย่อมที่จะมีความสุขและเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี ในขณะที่เราต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติของเด็กๆ ด้วยว่า การที่เขาจะรู้จักการเป็นผู้ให้และมีความสุขจากการให้ได้นั้น เป็นเรื่องของการฝึกฝนและใช้เวลา เด็ก ๆ จะได้เรียนรู้ด้วยตัวเองว่าเมื่อใดที่เรารู้จักการเป็นผู้ให้ เมื่อนั้นเราจะอยู่ในฐานะของความสมบูรณ์มั่งคั่ง (เราจะไม่มีวันยากจนและขาดแคลน) แม้ว่าการให้นั้นจะเป็นการให้เพียงเล็กน้อยก็ตามและที่สำคัญคือเราเป็นผู้ที่รู้จักพอ นอกจากนั้นแล้วการให้ยังเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก ๆ เพราะว่าการให้จะทำให้เด็ก ๆ รู้สึกถึงความมีคุณค่าของตน ความสามารถของตัวเองในการที่จะหยิบยื่นสิ่งต่างๆ ให้กับผู้อื่นด้วยใจเพื่อแผ่ เสียดสละ จาคะยังสามารถเป็นแรงกระตุ้นภายในครอบครัว ดังที่พระอาจารย์ชยสาโร กล่าวไว้ว่า “ การแสดงออกถึงความเอื้ออาทรต่อกันและกัน จะช่วยยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว ”

โดยธรรมชาติของจิตนั้น เราจะรู้สึกที่เราขาดโน้น ขาดนี้ ไม่พอ อยู่ตลอดเวลา ถึงแม้ว่าเราจะมีเพียงพอ หรือมีมากเกินไปแล้วก็ตาม บางคนอาจจะรู้สึกกลัว วิตกกังวลว่าจะสูญเสียสิ่งนั้น สิ่งนี้ไป หรือถูกแย่งชิงไป หรือการคิดเปรียบเทียบว่า มันไม่ยุติธรรมเลย หากอีกคนหนึ่งได้รับในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหนึ่งมากกว่าเรา สภาพของจิตชนิดนี้จะทำให้เราถูกคุมขังและตกอยู่ในโลกที่น่ากลัวเพราะความไม่รู้จักพอนั่นเอง หากเราฝึกฝนคุณธรรมเรื่อง จาคะ อย่างต่อเนื่อง ความสุข ความพึงพอใจ จะเกิดขึ้นกับเราทุกครั้งที่ได้เป็นผู้เสียดสละ เป็นผู้ให้ ในขณะที่ความอยากได้ อยากมี ความรู้สึกขาดแคลนของเราก็จะค่อย ๆ ลดลงตามไปเรื่อย ๆ กล่าวได้ว่า นี่เป็นความรู้สึกของความร่ำรวยและมั่งคั่งอันแท้จริง

